

Бабчанік Діана Степанівна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Шкабаріна Маргарита Андріївна
*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики
початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У період війни, яку Російська Федерація розв'язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Саме у початкових класах закладається основа національно-патріотичної свідомості здобувачів освіти, любов до рідної землі, своєї «малої батьківщини», виховується патріотична гордість за минуле і сучасне України, любов до рідної мови, формується духовно розвинена, творча, працелюбна особистість. Головним завданням педагога сучасної школи є формування ціннісного ставлення до держави, зокрема, почуття поваги та гордості до рідного краю, народу, мови, почуття приналежності до української нації, відчуття себе громадянином України, шанування державних символів, Конституції України, любов до культури свого народу, його традицій, звичаїв і обрядів, усвідомлення національної ідеї, почуття патріотизму, національної свідомості, готовності до захисту інтересів Батьківщини.

Мета дослідження – охарактеризувати особливості національно-патріотичного виховання засобами художньої літератури.

Сьогодні перед закладом освіти як соціальною інституцією стоїть складне і відповідальне завдання – формувати в учнів низку важливих національно-патріотичних якостей, розвиток у них глибокого розуміння належності до українського народу, до своєї Батьківщини, формування внутрішньої потреби й готовності відстоювати та захищати її інтереси, реалізовувати свій особистісний потенціал на благо зміцнення української держави.

В оновленій Концепції патріотичного виховання (2022 р.) метою національно-патріотичного виховання визначено становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження

національної ідентичності громадян на основі духовно-моральних цінностей українського народу, національної самобутності [4, с. 12].

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що під патріотизмом дослідники здебільшого розглядають любов до Батьківщини, свого народу, турботу про його благо, сприяння становленню й утвердженню України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, готовність відстояти її незалежність, служити ї захищати її, розділити свою долю з її долею [1, с. 126].

Національно-патріотичне виховання у сучасній початковій школі відбувається на уроках та в позаурочній діяльності. І саме сьогодні впроваджуються нові підходи і нові шляхи до виховання національно-патріотичних почуттів як базових якостей особистості молодшого школяра.

Ефективним засобом національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти є художня література. У процесі формування патріотизму засобами мови, художнього слова формуються складники патріотичної вихованості, які ґрунтуються на життєвих стереотипах українського народу й узгоджуються з народними уявленнями про високі виміри морального, естетичного, етичного, духовного, гуманістичного, відображають національний менталітет. Тобто, у художній літературі знаходять своє вираження історія народу, його моральні цінності, ідеали, традиції, його ментальність, національний характер.

Завдяки художній літературі у здобувачів початкової освіти формуються ціннісно-культурні та патріотично-моральні основи особистості; розвиваються їх емоційна, чуттєва сфери, психічні процеси (мислення, пам'ять, увага); проходить соціальна адаптація до вимог суспільства; розпочинається процес культурно-національної ідентифікації, усвідомлення себе як частини навколишнього світу, формуються загальнолюдські і духовні цінності [2, с. 19].

Роль художньої літератури як засобу формування патріотизму в молодших школярів зумовлена віковими особливостями розуміння дітьми змісту художніх творів, прагненням до наслідування головного герою твору, співставленням їх вчинків із власним досвідом, орієнтацією на емоційність та вербаліку творів тощо.

Говорячи про важливість художньої літератури у процесі національно-патріотичного виховання молодших школярів, варто відмітити фольклорні твори різних жанрів, які доцільно використовувати при роботі із дітьми зазначеного віку: казки, оповідання, притчі, міфи, легенди, загадки, колисанки, скоромовки, прислів'я, приказки, байки, пісні, колядки та щедрівки, веснянки, лічилки тощо. Зміст зазначених творів дозволяє формувати у молодших школярів любов до Батьківщини, гордість за надбання національної культури, знання про історію, звичаї, традиції, подвиги відомих українців тощо.

Варто зазначити, що основними формами застосування художньої літератури у процесі національно-патріотичного виховання здобувачів освіти є:

- сприймання на слух та розуміння дітьми художніх творів патріотичного змісту;
- відтворення змісту (відповіді на запитання, переказування, бесіда за ілюстраціями, узагальнювальні бесіди, читання за ролями, розповідь за змістом,

коментування літературного твору, вивчення скоромовок, лічилок, приказок, пісень, прислів'їв тощо);

– театралізована й виконавча діяльність (декламування, розігрування, інсценування, театральні вистави, показ різних видів театру тощо);

– творчо-імпровізована діяльність (ігри-драматизації, ігри за сюжетами літературних творів, словесно-поетична творчість, літературно-творчі ігри, сюжетно-рольові ігри);

– вікторини, конкурси тощо [3, с. 93].

Вищезазначені форми впровадження художніх творів в процес національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти сприяють формуванню у дітей поваги до культурно-історичного минулого України, її законів, державної символіки, толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій, кращих рис української ментальності, шану та повагу до традиційних сімейних цінностей, високої патріотичної свідомості, любові до Батьківщини, відданості їй та потребу зробити свій внесок у розквіт та долю Батьківщини.

Основними педагогічними передумовами ефективного процесу національно-патріотичного виховання засобами художньої літератури є: гуманістична спрямованість художньої літератури, спрямованої на формування патріотичних почуттів здобувачів освіти, врахування індивідуальних особливостей молодших школярів при вивченні художньої літератури, особистісно-орієнтований підхід до вивчення творів художньої літератури патріотичного змісту, емоційна насиченість формування патріотизму за допомогою використання вчителем відповідних педагогічних прийомів, використання педагогом різноманітних форм роботи при вивченні творів художньої літератури патріотичного спрямування.

Основними вимогами до художніх творів національно-патріотичного спрямування є: поведінка героїв повинна бути взірцем для наслідування; твори повинен виховувати почуття дружби до інших національностей; сприяти вихованню любові до рідної природи, краю, Батьківщини; повинен бути високохудожнім, відповідати віковим особливостям дітей [5, с. 118].

Художня література є ефективним засобом національно-патріотичного виховання молодших школярів. Роль художньої літератури у процесі національно-патріотичного виховання зумовлена віковими особливостями розуміння дітьми змісту художніх творів, прагненням до наслідування головного герою твору, співставленням їх вчинків із власним досвідом, орієнтацією на емоційність та вербаліку творів. Цілком рішуче можна стверджувати, що художня література – важливий засіб формування особистості дитини, її національно-патріотичних почуттів, що сприяє формуванню свідомих, патріотично налаштованих громадян України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буклов Ю. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді: соціально-педагогічний аспект. *Молодь і ринок*. 2017. № 12 (155). С. 126–130.

2. Калита Н. Національно-патріотичне виховання учнів початкової школи. *Молодь і ринок*. № 2021. № 10 (196). С. 19–25.

3. Кобзар Л. В. Патріотичне виховання учнів молодших класів засобами художньої літератури. Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2019. С. 93–95.

4. Концепція національно-патріотичного виховання. Режим доступу : <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/62a0421e24258666156501.pdf> (Дата звернення: 08.04.2023).

5. Паніна Л. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в умовах Нової української школи. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 1 (101). С. 118–121.

Баланович Жанна Миколаївна

*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

Науковий керівник:

Шкабаріна Маргарита Андріївна

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики
початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

STORYTELLING ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТЕКСТОТВОРЧИХ УМІНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ДІЄСЛОВА)

Одним з пріоритетних підходів у системі сучасної початкової освіти є компетентний. Його головною цільовою установкою є розвиток якостей особистості через особистісний досвід, застосовуючи нарративне мислення. А це можливість для учня структурувати свій життєвий досвід, оцінюючи себе, інших людей і їхні вчинки, представляючи все у вигляді історій, виділяючи в навчанні особливі моменти, які мають для нього смисл. Саме нарративне мислення лежить в основі технології сторітелінгу, використання якої, на думку Н. Бондаренко, Н. Голуб, О. Горошкіної, В. Кравченко, О. Мироненко, І. Побідаш, Л. Чкан, може вплинути формування текстотворчих умінь. Однак у процесі навчання у школі технологію «сторітелінг», незважаючи на її можливості, практично не використовують.

О. Глазова вказує, що текстом називають логічно завершену, тематично та стилістично цілісно оформлену й семантично організовану сукупність одиниць кожного із рівнів мовно-мовленнєвої ієрархії [3].